

Nevihita in požar. Huda nevihta z viharjem, nalivom ter točo je razsajala in pustošila polja v Rajhenburgu ter v okolici dne 25. junija krog 10. ure v noči. — Strela je udarila v gospodarsko poslopje posestnika Pribošiča v Raztežu pri Rajhenburgu. Ogenj je uničil poslopje, shranjeno žito in seno.

Nekemu duhovniku je potnik dne 28. junija t. l. z vlaka, ki vozi iz Murske Sobote v Maribor, odnesel aktovko. — Prizadeti se naproša, da naj vsaj brevir vrne, aktovko in druge stvari si pa lahko obdrži, če že hoče. Brevirja menda itak ne bo molil. Brevir se naj vrne na uredništvo »Novin« v Mursko Soboto.

*

Raketa na mesec.

Profesor Darwin O. Lyon na vseučilišču v Columbiju je odpotoval v Tripolitano v Severni Afriki, kjer bo delal poskuse z raketo.

Januarja leta 1929 je pognal profesor Lyon raketo 9500 m visoko. Sedaj je sestavil raketo, ki se bo povzpela mnogo višje. Raketa je razdeljena na več oddelkov, ki se užežajo eden za drugim. Ako je dosegel prvi oddelek višino 10.000 m, odpade, se užeže sam od sebe drugi in gre z raketo višje itd. V višini 70 km, ko je izstreljen zadnji naboj in ko je odpadel, se odpre avtomatično majhno padalo. V padalu je škatlja z merilnimi napravami. Šatulja bi naj dosegla s pomočjo padala zemljo.

Popisane poskuse namerava izvršiti profesor Lyon v puščavi, 200 km proč od mesta Tripolis. On je mnenja, da je baš puščava pravi kraj za raketne poskuse ne toliko radi izstrelka rakete v višino, pač pa radi pristanka naprav za merjenje v padalu. Za tem bo sestavil raketo, ki bi naj dosegla zračno višino 100 km. V tej raketi bosta dva ptiča in dve miši. Na ta način bi rad preizkusil profesor vpliv solčnih žarkov v tej bajni višini na živa bitja.

Profesor Lyon je uverjen, da bo s slično raketo dosegel enkrat celo mesec.

*

Skrivnost z neba padlega telesa.

Celih 40 let si belijo raziskovalci in učenjaki glave z meteorjem (orjaški utrinek zvezde) v severoameriški državi Arizona. Pred kratkim se je podalo zopet nekaj znanstvenikov v mesto Winslow v Arizoni, da bi preštudirali žrelo, katero je napravil pred več sto in tisoč leti meteor. Amerikanski zemljelovec Grove K. Gilbert je bil prvi, ki je žrelo v Arizoni označil kot grob največjega meteorja, ki je kedaj padel z neba na zemljo. Luknja drugih na zemljo padlih meteorjev ni globokejša nego 4 m, pri arizonskem meteorju pa še da danes niso mogli dognati njegove velikosti, njegove lege in globočine pogreznjenja po padcu. Znanost še plava v tem slučaju v temi.

Znanstveniki oznanjajo o padcu arizonskega meteorja sledeče: Množine

nikla — ostanki kometa so krožili po nebesnem prostoru in to maso je privlekla zemlja nase. Hitrost padca tega nebesnega telesa je bila sigurno 70 km na sekundo. Masa je bila goreča in je moralo biti srečanje z zemljo strahovito. Ognjeni kamen je priletel na zemljo, zavil v oblak dima in je izvrtal v tla luknjo orjaške razsežnosti.

Domišljija tamošnjih domačinov živi kot spomin na to nesrečo iz nebes v obliki pravljice.

Pred več leti, tako pripovedujejo potomci ponosnih Hopi-Indijancev, ki so bili nekoč gospodarji Arizone, so se spustili iz neba trije bogovi na zemljo. Eden od njih, ki se je obdal od oblaka v podobi plamena, ko je ohromil ljudi od strahu, stanuje v arizonskem žrelu. Oba druga bogova sta sledila smeri proti severu. Kljub vestnemu preiskovanju se ni posrečilo, da bi bili našli sled drugih dveh meteorjev.

Žrelo arizonskega meteorja ne more biti mlajše nega 700 let. Cedre, katere obdajajo rob žrela, so preračunane na omenjeno starost. Na drugi strani pa je dognala preiskava čeri žrela, da ne morejo biti starejše nego 5000 let.

Premier žrela znaša 1280 m in dolgost poti krog žrela je 5 km.

Učenjaki so izračunali, da je moral meteor takoj pri padcu iztrgati iz tal 200 milijonov ton zemlje. V enem samem trenutku je bilo razpršenega polovico toliko zemeljskega materijala, kakor so ga izkopali pri gradnji Panama kanala, ki veže preko osrednje Amerike dva Oceana.

Vkljub vsem naštetim ugotovitvam moderne, z najnovejšimi tehničnimi sredstvi delujoče znanosti, ostane arizonski meteor nerešena uganka. Kam so izginile in se pogrezile ogromne kovinske količine, iz katerih je obstajalo nebesno telo? Z vrtanjem do 420 metrov globočine se niso povzpeli do nikakih zaključkov. Odkritje meteorja bi ne bilo samo znanstvenega, ampak tudi praktično gospodarskega pomena, ker bi bile meteorjeve kovine nepregledne vrednosti za industrijo.



Neka hranilnica bi morala biti razpuščena in se poradeliti med prispevnike. Toda so jo tako slabo upravljali, da po odbitku upravnih stroškov nič ni ostalo. Kmalu nato je dal nek porogljivec v časopis sledeč članek: »Naša hranilnica, ki je bila ustanovljena leta 1900, je bila včeraj meni nič in tebi nič med interesente razdeljena.«

Bolnik: »Gospod doktor! Sedaj sem se že iznebil vročine.« — **Zdravnik:** »Že po vašem ogovoru sem to razsodil.« — **Bolnik:** »Kako to?« — **Zdravnik:** »Ko ste bili v smrtni nevarnosti, nazivali ste me: 'Najboljši, najdražji gospod doktor!' Ko se vam je stanje nekoliko izboljšalo, rekli ste mi: 'Dragi gospod doktor!' in sedaj me pa kar na kratko imenujete: 'Gospod doktor!'«

A: »Moja ljuba žena mi je sinoči vse žepe raziskala!« — **B:** »I kaj, kakor pač vsak raziskovalec: gradivo za predavanje!«

Raznoterosti.

Potopljeni zakladi. Ne daleč od obali Irske se je zasidral dvigalni angleški parnik »Reclainur«, da bi otel iz morja zlate zaklade, s katerimi se je potopil l. 1916 holandski parnik »Tubantia«, ki je imel seboj 20 milijonov zlatih mark in je bil denar namenjen za nemške naselbine v Južni Ameriki. Mnogo ladij ki je vozilo preko Atlantskega Oceana, se je potopilo tekom let. Največ z zlatom obloženih ladij se nahaja v globočinah, v katerih ne morejo na dno potapljati. Amerikanski parnik »Luzitanija« se nahaja v globini 86 m — v splošnem pa uspejo potapljati le 60 m globoko. »Luzitanija« je vozila seboj kakor med svetovno vojno torpedirana »Arabic«, za pet milijonov dolarjev zlata. Približno isto vsoto denarja je imel seboj potopljeni angleški parnik »Laurentic«. Kmalu po sklepu miru so se lotili Angleži rešitve zlata iz »Laurentika«. Rešilna dela so trajala celih pet let, potapljati so morali razstreliti trup ladje, da so prišli do zlata. Iz blizu Doverja potopljenega parnika »Oceana« so oteli potapljati 15 milijonov zlatih mark. Kljub napredovanju potapljaštva, se še ni posrečilo dvigniti zlatih zakladov, ki so se potopili s španskim brodovjem pred 350. leti. Leta 1919. se je potopil v Sredozemskem morju japonski parnik »Yasaka Maru«, ki je imel na krovu 50 milijonov zlatih mark in zaklad draguljev, ki je bil last indijskega maharadže (kneza). Ta pogreznjeni zaklad je izgubljen za vselej. Leta 1911 se je potopil ob ameriški obali parnik »Merida«, ki je imel na krovu kronski zaklad v Mehiki ustreljenega cesarja Maksimilijana. Po vojni je ugotovil potapljač lego ladje na morskem dnu, a do danes se ni posrečilo, da bi bili razstrelili njen jekleni trup.

Umetni hrib. Sovjetski ruski inženjerji so odkrili pred leti v Hibinskem gorovju ob Murmanskem železnici (ki je zgrajena na kosteh neštevilnih vojnih ujetnikov in med njimi tudi Slovencev) bogata ležišče takozvanih apatitov, rudnin, ki nudijo jako izdatno umetno gnojilo. Tisoči rudarjev so navrtali apatitove hribe, vozniki pa so

Kot vajenec za kovaško obrt se sprejme v uk takoj zdrav in krepak sin dobre krščanske družine. Oskrba brezplačna, učna doba štiri-letna. Konrad Gorič, kovaški mojster, Vrnsko. 1045

Pridna in snažna hlevska dekla in ena odvisna dekla, ki je porabljiva tudi kot sobarica, se sprejmeta v večjem kraju. Ponudbe nasloviti na upravo lista. 1044

Pošteno in boljše kmečko hčerko, ki zna gospodsko in kmečko dobro kuhati in je sposobna za hišno gospodinjstvo uglednega meščanskega, zajedno kmetijskega domovja, sprejme v trajno službo mnogopriletni gospodar. Dopise nasloviti na upr. lista. 1043

Dva tovarna avtomobila, Ford 1½ tonski, Opel 2 tonski, v dobrem stanju ugodno za prodati. Vprašati pri tvrdki Oset, Maribor, Glavni trg. 1046

prepeljali rudnino v debelih kosih na železniško postajo.

Ribe, ki se boje vode. Amerikanski naravoslovec profesor Pearse je naletel na potovanju po Vzhodu na vrsto rib, ki se ogiblje pretežni del življenja vode, diha s pljuči in živi na suhem. Te ribe se počutijo izven vode prav udobno ter rade plezajo na nižja drevesa ter grmovja. Vzrok, zakaj se je telo teh rib privadilo na življenje na suhem, tiči v dejstvu, da so tople vode, v katerih je te ribe dobiti, prenapolnjene z ribami, nastane pomanjkanje kisika, in riba, ki je bila navezana na dihanje pod vodo, bi bila zapisana smrti.

Mož, ki je zakvarjal dnevno en milijon. Pred kratkim se je zastrupil v New Yorku milijonar Donahue. Slučaj je vzbudil v celem vele mestu pozornost. S svojo ženo in v družbi dveh prijateljev je sedel milijonar pri obedu v zelo razkošnem hotelu. Naenkrat pa je Donahue vstal ter se podal po kratki oprostitvi v sosedno sobo. Ko se je zopet vrnil po petih minutah k mizi, je bil bled lik stena in se je tresel po cellem telesu. Rekel je: »Izpil sem smrtonosen strup in bom po preteku nekaj minut umrl.« Takoj sta bila pri njem dva zdravnik. Zdravniška veda je podaljšala milijonerju življenje za tri dni. Imel je časa dovolj, da je narekoval oporoko. Samomorilčeva vdova je hčerka večkratnega milijonarja Koolwortha in dedinja enega največjih ameriških premoženj. Njen zakon je bil prav srečen in ga je kalila le od časa do časa moževa kvartopirska strast. Po New Yorku so krožile pravljice o Donahuejevih zgubah pri »zeleni mizi«. Po računih njegovih prijateljev je znašala povprečno dnevna zguba Donahueja pri kartah en milijon Din. Izgubljanje je bilo mogoče za lahkoto kriti s pomočjo ženinega ogromnega premoženja, vendar je naturalo slednjič milijonarja v potrtost, obup in v samomor.

Mesto, ki se potaplja v prahu. Nekdanje glavno mesto Kitajske Peking obiskujejo grozovite nevihte prahu in peska, iz katerega dežujejo po mestu cele tone prahu. V zadnjem času je padlo v Peking nad 2000 ton prahu, za kojega odvoz bi bilo treba več tovornih vlakov.

Noče iz ujetništva. Iz Moskve poročajo, da so odkrili v prav zakotni kirgiški vasi nemškega polkovnika, ki je danes kirgiški knez. Oberst je skušal po izbruhu boljševiške revolucije, da bi se izmuzal iz razburkane Rusije v Nemčijo. Po mnogih doživljajih, ko je bil nekega dne čisto izmučen in ranjen od preganjalcev, se je privlekel do kirgiške naselbine v sredini puste. Kirgizi so ga sprejeli prijazno. Polkovnik se je zaljubil v dve kirgiški ženski, ki sta mu stregli in ju je tudi poročil. Prevzel je navade svojih gostiteljev, postal je kmalu obče priljubljen in so ga izvolili za kneza ondotnega plemena. Ko so dali oberstu na prosto, da se lahko povrne v domovino, je to ponudbo odklonil. Rekel je, da bi se ne mogel več navaditi na evropske življenske razmere. Kirgiški knez ima doma v Nemčiji ženo in tri otroke, ki so ga objokavali kot že davno mrtvega.

Ujel ga je. Neki predavatelj je govoril o tem, kako morajo moški pri ženah uveljaviti svojo besedo in voljo. Končno je dostavil: »Stavim, da se vas devet desetink da voditi svojim ženam. Ali ste zato, kar vam rečem? Vsak izmed vas, ki je oženjen, naj pride k meni. Vsakega bom izprašal in iz njegovih odgovorov sklepal, ali je mož ali mevža. Kdor mi dokaže, da ne pleše kot mu gode žena, dobi vrečo moke.« — Možje so res prihajali drug za drugim, a vsak je izdal v odgovorih, da ga ima žena v oblasti. Eden pa je bil med njimi, ki je odgovarjal prav dobro. Predavatelj mu reče: »Moka je vaša, kje imate vrečo?« — »Tu, gospod!« — Vreča je premala, moka ne bo šla noter. Zakaj niste vzeli večje vreče?« — Tedaj mož blekne: »Saj sem mislil, pa žena ni...« — Oni reče: »Vas že imam! Pustite moko, vi niste nič boljši od drugih mevž!«

Muhe, ki potujejo v letalu. Veletrgovec z razno golaznijo v Londonu, ki rabi dnevno 20.000 muh za prehrano svojih živali, je razposlal armado brezposelnih na lov za muhami. Ker je pa radi mrzlejšega podnebja v Londonu premalo muh, je naročil veletrgovec muhe brzojavno iz francoske morske obali. 100.000 muh pripelje letalo iz Francije v London in to večkrat na teden.

Rdeča pušica. Te dni bo začel voziti na progi Leningrad—Moskva, poseben ekspresni vlak, ki bo prevažal predvsem inozemske potnike in se bo imenoval »Rdeča pušica«. Vlak bo prevozil razdaljo 610 km v 9. urah in 50 minutah in bo drvel z brzino 100 km na uro.

Zastrupljene jabolke. Na predlog zdravstvenega sveta je prepovedala vlada na Poljskem uvoz jabolk iz ameriške Kalifornije. Kalifornijske jabolke, ki so še na prodaj, se morajo pred uživanjem olupiti. Vzrok za prepoved tiči v tem, ker se v državi kalifornijskih jabolk arzenik. Sadni izvozniki v Kaliforniji poskropijo jabolka z arzenikovo tekočino, da sigurno zdržijo dolgotrajni prevoz. Preiskava je dognala, da je ostalo na nekaterih jabolkih po 4 miligrame arzenika, kar zadostuje za zastrupljenje. Strup se drži lupine in ga je lahko odstraniti z lupljenjem. Ker pa uživajo ljudje navadno za oko tolikanj privlačne kalifornijske jabolke ne olupljene, so se pojavila že večkrat nevarna zastrupljenja. Koraku Poljske je sledila tudi Čehoslovaška.

Največji park na svetu. Država New-York ima na svojem ozemlju tudi velik »naravni park« v Adirondaku. Ta park so sedaj razširili na 400 kvad. km in so tako ustvarili največji park ne le v Zedinjenih državah Sev. Amerike, ampak sploh na svetu. Park meri namreč danes nad 12.000 kv. km. Od tega prostora je pridržano 8500 kv. km za pragozd, odkoder ne sme nihče niti polomljenih vej odnašati. V parku se nahaja tudi nad 100 večjih in manjših jezer. Tudi največja gora v državi New York, Mont Mary, se nahaja v tem naravnem parku. V Zedinjenih državah Severne Amerike pa je še 23 »naravnih parkov«, ki jih vzdržuje država; med temi je najbolj znan Yellowstone Park v državi Wyoming, ki meri 4500 kvad. kilometrov.

Upornikov zaklad.

V Janini na Grškem, v palači Ali paše, kjer se nahaja tudi njegov grob, so pričela izkopavanja ter iskanja njegovega res bajnega zaklada. Ali paša je bil na Grškem namestnik sultana Mohameda in upornik. Stara pravljica o zakladu Ali paše je zopet oživela, ker so našli načrt nekdanjega zasebnega tajnika Ali paše, Grka Gramatikosa. Tajnik je imel nalog: nadzirati zakopavanja paševih dragocenosti in najdeni načrt kaže pot, kje bi naj tičal zaklad. Ali paša je bil tolikanj previden, da je pustil usmrtiti vse delavce, ki so bili zaposleni pri skrivanju zaklada, da bi ne mogli izdati tajnosti. Gramatikos je bil pa še bolj previden nego njegov gospodar. Ker se je zbal smrti, je zbežal v Beograd, kjer je tudi umrl.

Grška vlada je izdala dovoljenje na podlagi najdenih načrtov tajnika, da pričnejo iskati zaklad Ali paše v njegovi nekdanji palači. Dozdaj so bila vsa tozadevno dela zastoj. Od bajnega zaklada Ali paše niso naleteli niti na trohico.

Kaj je resnice o skritem premoženju Ali paše.

V glavnem mestu Grčije v Atenah izhajajočem listu »Ethnos« popisuje zgodovino zaklada grški generalštabni zdravnik Kristides, ki je bil poročen s pravnikinjo bivšega tajnika Ali paše.

Pravljica, trdi Kristides, pripoveduje o nešteti milijonih zlatnikov, katere je nagrabil Ali paša tekom 89 letnega službovanja na Grškem. Francoski konzul Portqueville je cenil letne dohodke paše na 400 milijonov piastrov. Vendar je bilo znano, da je kupičil Ali paša radi tega premoženje, da bi pregnal s prestola sultana Mohameda, katerega je sovražil. Paša se je uprl sultanu, a je tekom upora podlegel. Huršid paša je porazil njegove čete in Ali paša se je zatekel v trdnjavo Janina. V usodepolni uri, ko ga je pozval zmagovalec k predaji, je mislil Ali paša na tri reči: na svoje življenje, na zaklade in svojo ljubico, lepo Grkinjo. Odločil se je, da se bo branil v trdnjavi in se poglaval v zrak z zakladi vred. Na prošnjo ljube je utekel iz trdnjave in pribežal v samostan Panteleimon, kjer so ga kmalu odkrili in usmrtili.

Sultanove čete, katere so mikali zakladi Ali paše, so udrle v trdnjavo Janino, a so bile prebridko razočarane, ker niso našle nič.

Sultan, ki je tudi računal s premoženjem, je pustil odvesti njegovo ljubico v Carigrad, kjer so jo grozno mučili, da bi izdala skrivališče zaklada. Dekle je molčalo in je odneslo skrivnost seboj v večnost. Le na to so obdolžili zmagovalca Hrušid pašo, da si je prilastil zaklad Ali paše. Na sultanovo povelje je moral v Carigrad na zagovor a tudi on ni znal niti najmanj o pravičnem premoženju upornega paše.

Kje so zakladi Ali paše? Najbr je porabil upornik celo premoženje za vojno, s katero je hotel upropastiti sultana.